

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Постановка проблеми На сьогоднішній день в економічних відносинах спостерігається постійна збитковість понад третини вітчизняних суб'єктів господарювання, нестача власних обігових коштів, низька рентабельність операційної діяльності, активів, власного капіталу, недостатня інвестиційна та інноваційна активність, зниження науково-технічного потенціалу країни. Тому перед Україною постало завдання досягнення економічної, передусім фінансової безпеки підприємства шляхом запровадження відповідного механізму управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Проблемою фінансової безпеки в Україні і за кордоном займалися такі дослідники, як О.І. Барановський, В.В. Бурцев, О.Д. Василик, М.Ю. Дмитрієва, М.М. Єрмошенко, Я.А. Жаліло, Н.П. Капустін, О.Ф. Новикова, Є.А. Олейніков, Г.А. Пастернак-Таранушенко, Г.В. Козаченко, Л.А. Костирко, В.П. Пономарьов, О.О. Терещенко, В.В. Шликов, Л.М. Зима, М.І. Камлик, Т.Б.Кузенко, К.С. Горячева та інші. На вирішення окремих аспектів забезпечення фінансової безпеки на рівні господарюючих суб'єктів звертали увагу такі дослідники, як І.О. Бланк, А.Е. Воронкова, С.М. Ілляшенко, Г.В. Задорожний, О.В. Ареф'єва та інші. Однак у наукових працях до цього часу не існує єдиного погляду щодо трактування поняття «фінансова безпека підприємства». І незважаючи на важливість наукових досліджень, в них не знайшли відображення деякі теоретичні та методичні питання пов'язані із стратегією забезпечення фінансової безпеки на підприємстві.

Постановка завдання Метою даної статті є розкриття сутності поняття «фінансова безпека підприємства», а також визначення характерних

---

* Науковий керівник: *Непочатенко О.О.* – д. е. н., професор.

особливостей процесу управління фінансовою безпекою в умовах нестабільності ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стійка та ефективна діяльність суб'єкта господарювання залежить від стану його фінансів, що і приводить до необхідності розгляду проблеми гарантування фінансової безпеки підприємства.

В економічній літературі питанням фінансової безпеки підприємства не приділялося достатньої уваги, це можна пояснити тим, що багато питань знаходять своє віддзеркалення при розробці фінансової політики підприємства і управління фінансами підприємства, але необхідно розробити цілісний і комплексний підхід до вирішення даної проблеми. Поняття «фінансова безпека підприємства» має право на самостійне існування і дослідження як окрема економічна категорія, так само і як фінансовий менеджмент по відношенню до менеджменту взагалі [7].

Горячева К. вважає, що «фінансова безпека - це такий фінансовий стан, що характеризується, по-перше, збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій та послуг, які використовуються підприємством, по-друге, стійкістю до зовнішніх та внутрішніх загроз, по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечити реалізацію його фінансових інтересів, цілей та задач достатніми обсягами фінансових ресурсів, по-четверте, забезпечувати розвиток усієї фінансової системи» [3].

Український професор О.І. Барановський доводить, що «фінансова безпека являє собою надзвичайно складну багаторівневу систему, яка охоплює: фінансову безпеку окремого громадянина, домашніх господарств, населення, підприємців, організацій тощо» [1].

З точки зору Кузенко Т.Б., Прохорової В.В. та Сабліної Н.В. «фінансова безпека може бути визначена як стан найбільш ефективного використання інформаційних, фінансових показників, ліквідності та платоспроможності, рентабельності капіталу, що знаходиться в межах своїх граничних значень» [8].

На нашу думку, фінансової безпеки підприємства – це важлива складова економічної безпеки, суть якої полягає в здатності забезпечити ефективне використання ресурсів підприємства під впливом зовнішніх та внутрішніх загроз.

Тобто, фінансова безпека представляє такий стан підприємства, який:

- дозволяє забезпечити фінансову рівновагу, стійкість, платоспроможність і ліквідність підприємства в довгостроковому періоді;
- задовольняє потреби підприємства у фінансових ресурсах для стійкого розширеного відтворення підприємства;
- забезпечує фінансову незалежність підприємства, достатню гнучкість при ухваленні фінансових рішень. [4]

Серед функціональних складових економічної безпеки фінансова складова займає важливе місце, тому що при ринкових умовах господарювання фінанси є «двигуном» будь-якої економічної системи й передбачають досягнення найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів.

Фінансова безпека підприємства в системі його економічної безпеки характеризується сукупністю індикаторів, а саме: ефективністю управління (рентабельність діяльності), платоспроможністю і фінансовою стійкістю, діловою активністю, ринковою стійкістю (ефективністю використання майна), інвестиційною привабливістю.

Формування системи фінансової безпеки на підприємстві повинне передбачати взаємозв'язок чітко визначених цілей і завдань кожного рівня управління, при цьому вибираючи оптимальні шляхи реалізації рішень [2].

Управління фінансовою безпекою в теоретичному розумінні є сукупністю трьох складових: процесу управління, організації управління та інформації (рис. 1.) З іншого боку, управління фінансовою безпекою неможливе без відповідної організаційної структури як системної сукупності підрозділів і взаємозв'язків між ними. Тому управління фінансовою безпекою є одночасно і процесом, у перебігу якого реалізуються відповідні функції, і системою, яка через організаційну структуру здійснює ці функції.

Рис.1. Управління фінансовою безпекою підприємства

Джерело : [6]

При цьому інформація стає сполучною ланкою між складовими управлінського процесу. Усі вище перелічені елементи управління фінансовою безпекою в сукупності утворюють механізм управління. Як і кожна керуюча система, система управління безпекою передбачає наявність певного об'єкта управління. При побудові загальної системи цього управління його об'єктом є фінансова діяльність підприємства в цілому.

Система управління фінансовою безпекою підприємства повинна бути комплексом взаємозалежних збалансованих рішень як у сфері забезпечення захисту фінансових інтересів суб'єкта господарювання, так і в управлінні його фінансової діяльності. А також враховувати альтернативні шляхи гарантування безпеки підприємства, при чому вибір конкретного проекту повинен відповідати фінансовій стратегії та фінансовій політиці підприємства.

Забезпечення відповідного рівня фінансової безпеки потребує стратегічного підходу до управління фінансовою безпекою підприємства і передбачає здійснення певних етапів управління (рис. 2).

Рис.2. Етапи управління фінансовою безпекою на підприємстві

Джерело : [5]

Стратегія фінансової безпеки підприємства має охоплювати:

- 1) визначення критеріїв і параметрів (кількісних і якісних граничних значень) фінансової системи підприємства, що відповідають вимогам його фінансової безпеки;
- 2) розроблення механізмів і заходів ідентифікації загроз фінансовій безпеці підприємству і їх носіїв;
- 3) характеристику їх прояву (сфер локалізації загроз);
- 4) встановлення основних суб'єктів загроз, механізмів їх функціонування, критеріїв їх дії на економічну (включаючи фінансову) систему підприємства;
- 5) розроблення методології прогнозування, виявлення і запобігання діям чинників, що сприяють виникненню погроз фінансовій безпеці, проведення досліджень по виявленню тенденцій і можливостей розвитку таких загроз;
- б) організацію адекватної системи забезпечення фінансової безпеки підприємства;

7) формування механізмів і заходів фінансово-економічної політики, нейтралізуючих або пом'якшуючих дію негативних чинників [5].

Належна організація стратегічного управління фінансовою стійкістю на підприємствах дасть змогу гарантувати фінансову безпеку в умовах ризику та створить ефективне підґрунтя для системи заходів управління фінансами підприємств у кризовій ситуації сьогодення.

Висновки з даного дослідження Забезпечення фінансової стабільності є одним із основних завдань керівництва підприємства. Але недосконалість фінансового ринку, законодавчої бази та специфіка функціонування української економіки загострюють проблеми гарантування фінансової безпеки.

Тому для забезпечення фінансової безпеки на підприємстві і можливості передбачення ризиків повинна існувати система органів управління фінансовою безпекою, що мають проводити діагностування стану підприємства, прогнозувати можливі загрози та здійснювати низку мір по забезпеченню стабільності системи фінансової зокрема та економічної безпеки підприємства в цілому.

Література

1. Барановський О.І. Фінансова безпека: [монографія] / О.І. Барановський – К.: Фенікс, 1999. – 338 с.
2. Бородіна О.О. Оцінка економічної безпеки підприємства / О.О. Бородіна // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць: В3 т. Т.1. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2003. – Вип. 183. – С. 33–41.
3. Горячева К.С. Финансовая безопасность предприятия, сущность и место в системе экономической безопасности / К.С. Горячева // Экономист. – 2003. – №8. – С.65–67.
4. Гукова А.В. Роль финансовой безопасности предприятия в системе его экономической безопасности / А.В. Гукова, И.Д. Аникина // Образование и общество. – 2006. – №3. – С. 98–102.

5. Економічна безпека бізнесу : [навч. посіб.] / [Швиданенко Г. О., Кузьомко В. М., Норіцина Н. І. та ін.] ; за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко. – К. : КНЕУ, 2011. – 511 с.

6. Загарельська Т.Ю. Финансовая безопасность предприятия как объект управления / Т.Ю. Загарельська // Научные труды Ден НТУ. – 2000. – Вып. 103-4. – С. 215–218.

7. Кракос Ю.Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю.Б. Кракос, Р.О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. – №1. – С. 86–97.

8. Кузенко Т.Б. Управление финансовой безопасностью на предприятии / Т.Б. Кузенко, В.В. Прохорова, Н.В. Саблина // Бизнес Информ. – 2008. – № 12 – С. 27–29.

Корнієнко Т.О.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Розглянуто сутність поняття «фінансова безпека підприємства». Виділено систему індикаторів, що характеризують рівень безпеки, а саме: фінансова стійкість, платоспроможність, ділова активність, ринкова стійкість, інвестиційна привабливість, рентабельність. Визначено основні етапи управління фінансовою безпекою підприємства. Зазначені шляхи вдосконалення механізму управління фінансової безпеки. Проаналізовано стратегічні цілі із гарантування фінансової безпеки. Обґрунтовано необхідність постійного аналізу фінансової стійкості підприємства та впровадження на його основі управлінських рішень щодо покращення фінансової ситуації суб'єкта господарювання і виходу з антикризового стану.

Ключові слова: управління, система, фінансова безпека підприємства, механізм.

Корниенко Т.А.

УПРАВЛЕНИЕ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТЬЮ НА ПРЕДПРИЯТИИ

Рассмотрена сущность понятия «финансовая безопасность предприятия». Выделены систему индикаторов, характеризующих уровень безопасности, а именно: финансовая устойчивость, платежеспособность, деловая активность, рыночная устойчивость, инвестиционная привлекательность, рентабельность. Определены основные этапы управления финансовой безопасностью предприятия. Указанные пути совершенствования механизма управления финансовой безопасности. Проанализированы стратегические задачи по обеспечению финансовой безопасности. Обоснована необходимость постоянного анализа финансовой устойчивости предприятия и внедрение на его основе управленческих решений по улучшению финансовой ситуации предприятия и выхода из антикризисного состояния.

Ключевые слова: управление, система, финансовая безопасность предприятия, механизм.

Korniienko T.O.

MANAGEMENT OF FINANCIAL SECURITY OF AN ENTERPRISE

The content of the concept of "financial security of an enterprise" was investigated. System of indicators that characterize the safety, namely: financial stability, solvency, business activity, market stability, investment attractiveness, profitability – was framed. The main stages of the management of financial security were defined. Ways of improving the mechanism of financial security were indicated. Strategic objectives to ensure financial security were analyzed. The necessity of continuous analysis of enterprise financial stability and its implementation on the basis of management decisions to improve the financial situation of the entity and exit out of crisis situation were presented.

Key words: management, system, financial security of an enterprise, mechanism.